

Kári hóttur við burturvísing

Løgtingsformaðurin heldur, at Kári á Rógvi, tingmaður, vísti so sømiligan atburð á tingfundinum fríggjadagin, at hann slapp ikki at gera røðu sína lidna, og hann varð eisini hóttur við at verða burturvístur úr tingsalinum. Tilburðurin fór fram seinna partin fríggjadagin, tá ið Løgtingið legði síðstu hond á figgjarlógina fyri næsta ár. Orðaskiftið var eitt sindur heitt viðhvørt, men tá ið Kári á Rógvi úr Sjálvstýrisflokkinum, kallaði tingmenn atkvøðuneyt, talaði formaðurin at. Tað fekk kortini ikki tingmannin at vanda sær stórvegis um orðini, tí hann helt fyri, at sitandi formaður, sum var John Johannessen, megnaði ikki sína uppgávu frægari enn kúgv í stiga. Hetta fekk tingformannin at taka orðið frá Kára á Rógvi við eini ávaring um, at hann var í vanda fyri at vera burturvístur úr tingsalinum. John Johannessen sigur, at tað var í fullum samráð við restina av formansskapinum og fyrisitingini í Løgtinginu, at hann tók hetta stigið.

Føroyskir bankar krútsterkir

Statstryggin, ið danski staturin hevur sett, og sum eisini umfatar føroyskar bankar, ger, at føroysku peningastovnarnir standa ógvuliga sterkir í figgjarkreppuni. Tað søgdu Janus Petersen, forstjóri í Føroya Banka, og Bjarni Olsen, stjóri í Eik, við Rás2 fríggjadagin

FIGGJARKREPPA

Leo Poulsen, *Sosíalurin*
leo@sosialurin.fo
Kári Mikkelsen, *Rás2*
karim@sosialurin.fo

Janus Petersen vísir aftur, at talan verður um eina lán-tøku upp á 10 milliardir komandi fimm árin, og hann heldur tí, at yvirskriftin í Sosialinum í síðstu viku var villileiðandi.

- Vit hava lánt pengar sum er, og teir eru farnir til at figgja føroyska samfelagið, til húsarhald, bústaðarbygging og so framvegis. Ein partur av hesum verður figgjaður við innlánnum og ein partur við lántøku, sigur Janus Petersen, stjóri í Føroya Banka.

Hann sigur, at hesi lánini eru tikin, og at tey loypandi verða endurfiggjað.

- Hetta er ikki nakað, sum ávirkar samfelagið, men nakað, sum bankarnir avgreiða sínámillum. So eg haldi ikki, at føroyingar skulu taka tað, sum hoyrir til bankarnar, við í kjakið, sigur Janus Petersen.

Tann meiri áhugaverdi parturin, heldur bankastjórin, er at fáa búskapin at virka væl soleiðis, at bankar kunnu hava álit á at figgja føroyingar frameftir.

Eisini Bjarni Olsen heldur, at einki nýtt er í hesum.

- Vit eru í somu støðu sum eitt og hvørt annað samfelag. Vit hava ein endurfiggingartørv, og tað er einki øðrvísi enn tað er aðrastaðni, sigur Bjarni Olsen.

Hann vísir á, at talan er um eina alheims figgjar-

Bjarni Olsen, stjóri í Eik, og Janus Petersen, forstjóri í Føroya Banka, vóru gestir í Rásarúminum hjá Kára Mikkelsen

Mynd: Álvur Haraldsen

kreppu, sum hevur merkt, at peningafloymurin steðgar upp.

- Men vit hava syrgt fyri, at okkara likviditetur er sera góður, og vit hava ikki tann trupulleikan, sum fólk kanska halda. Men tað er av stórum týðningi, at fólk innan búskaparheimin seta seg saman og tosa um tingini og gera okkum greitt, hvussu vit kunnu smyrja okkara skipan sum best, sigur Bjarni Olsen.

Trupulleikin er smyrli, tí skipanin er løst fast, og tað er ikki talan um nakað serfroyskt fyrbrigdi, men um ein altjóða trupulleika.

Føroyar væl fyri

Bjarni Olsen sigur, at talan partvís er um alheims peningarenslið, men ikki bara tað.

- Talan er eisini um, at tað almenna hevur hópin í likviditeti plaseradan uttanlands, og hví skulu vit tað, tá støðan er so fastlöst sum hon er, spyr Bjarni Olsen.

Eisini Janus Petersen vísir á tað øvugta í, at fokus verður sett á at føroyingar skylda 10 milliardir burtur.

- Í veruleikanum eru Føroyar eitt tað landið, sum er best fyri í so máta, og vit skylda netto einki til útheimin, og hava faktisk eina nettoáogn. So í veruleikanum er tað úheimurin, sum skyldar til okkum, sigur Janus Petersen.

So støðan er hon, at gaman í skylda vit nógvar pengar, men onnur skylda

okkum meir, og enn tá likvidar ognir.

- Bara fyri at taka eitt dømi, so hava pensjónsfondar 7 milliardir standandi í obligatiónum uttanlands, samstundis, sum bankar hava lánt fimm milliardir til Føroya. So tað vil siga, at í veruleikanum kundu føroyskir pensjónsgrunnar figgjað tað føroyska peningakervið sjálvir, um tað var ynskiligt, sigur Janus Petersen.

Hann sigur, at tað er júst hetta, flestu lond gera, so tað er altíð ein møguleiki, at ein størri partur av figgingini hendir her heima.

Góða rating

Spurdir, hvussu stórar upphæddir, bankarnir hava fyri neyðini at endurfiggja komandi ár, segði Bjarni Olsen seg ikki hava talið í høvduinum, men Janus Petersen hinvegin kendi tørvin hjá Føroya Banka.

- Tann upphædd, vit skulu hava endurfiggjaða í 2009, er 300 milliónir, og tað er jú eitt ógvuliga lítið tal tá samanborið verður við okkara javna, sum er 10 milliardir. Og lat meg leggja aftrat, at við teimum hjálpar- og trygdarpakkum, har danski staturin veðheldur fyri øllum innlánnum og øllum lánnum hjá bankum, so hava bankarnir – her ímillum eisini teir føroysku bankarnir – statstrygd. Og so seint sum í síðstu viku kom ein analysa frá Moody's yvir innlán og lán-

tøku, sum gevur donskum bankum AAA-rating, sum er hægsta rating yvirhvør, sigur Janus Petersen.

Og hendan rating er eisini galdandi fyri føroyskar bankar, sambært bankastjórunum, í trygdartíðini, sum er tvey ár. Og tað verður longu tosað um at leingja hetta tíðarskeiðið.

- Tað er sannlíkt, at hetta trygdar tíðarskeiðið verður langt, so eg haldi ikki at vit skulu fokusera alt for nógv upp á gjaldføristørvin hjá bankunum.

Sjálvandi er tað eitt av teimum tingunum, vit skulu hava loyst upp á longri sikt, men upp á stutt sikt hava vit eina rimiliga avkláraða góða støðu. Upp á longri sikt skulu bankarnir finna eina loysn á støðuni, men tað hava vit eisini góða tíð til, sigur Janus Petersen.

Kreppuráð

Eisini Eik hevur tørv á endurtrygging av lánnum innan fyri eitt 2-3 ára skeið.

- Tað er nakað, vit loypandi arbeiða við, men tað er heldur ikki nakað, vit síggja sum nakran stóran trupulleika, tvørturímóti. Vit hava ein rættiliga góðan likviditet, sigur Bjarni Olsen.

Hann sigur, at neyðugt er alla tíðina at arbeiða við endurfigging, og sum figgjarliga støðan er í heiminum í dag, er tað eitt týðningarmikið punkt at hava fokus á og at arbeiða við.

- Og tí er tað av týðningi, at vit seta okkum saman, tí

í veruleikanum er tað ein samfelags trupulleiki, vit tosa um. Og eg kann leggja aftrat, at Dansk Industri hevur skotið upp, at tað verður sett á stovn eitt kreppuráð, har tað almenna og vinnulívið analysera støðuna, og koma við ítakligum uppskotum til loysnir og avleiðingar, tí tað er so, at heimurin skúvar seg niðureftir í eina meiri og meiri fastlæsta støðu. So tað er av týðningi, at vit koma við loysnum um, hvussu vit hjálpa okkum sjálvur, sigur Bjarni Olsen.

- Og har er tann góða søgan, at vit skylda ongar pengar netto uttanlands, so vit hava møguleikan at seta okkum niður og finna út av tí upp á longri sikt. Upp á styttri sikt er alt í finasta lagi, tí vit hava hesa statstrygdina, so vit hava góða tíð at finna loysnirnar, og vit hava møguleikarnar, sum skulu til, sigur Janus Petersen.

- Og har er tann góða søgan, at vit skylda ongar pengar netto uttanlands, so vit hava møguleikan at seta okkum niður og finna út av tí upp á longri sikt. Upp á styttri sikt er alt í finasta lagi, tí vit hava hesa statstrygdina, so vit hava góða tíð at finna loysnirnar, og vit hava møguleikarnar, sum skulu til, sigur Janus Petersen.

Bankarnir likvidir

Eisini álitíð millum bankarnar er við at koma upp á rættkjøl aftur.

- Tann statstryggin, sum er sett, loysir jú í veruleikanum tann trupulleikan, sjálvt um aðrir trupulleikar eru inni í myndini. Eitt nú kapitaliseringin, sum ger tað neyðugt hjá bankunum at minka um útlánið, men tað er nakað arbeitt verður við í tí nýggja trygdarpakkanum, so tað kemur helst ein loysn upp á tað eisini, sigur Bjarni Olsen.

Ein annar spurningur er so eisini, hvussu rentustøðið fer at verða komandi tíðina.

- Tað, sum hoyrist, er, at vit standa yvir fyri eini lækkandi rentu, og tjóðbankin hevur júst lækka sína rentu hált stig, og tað er einki at ivast í, at føroysku bankarnir fara at fylgja eftir tjóðbankanum, sigur Bjarni Olsen.

Hann vísir tó á, at umstøðurnar eru óvissar, og at eingin hevur fingurin so á pulsinum, at tey vita, hvat hendir um triggjar mánadur ella um try ár.

Upp á spurningin um hvørt bankarnir mest sum eru givnir at veita lán, sigur Bjarni Olsen:

- Vit eru ikki givnir at veita lán. Vit nýta júst sama lánipolitikk sum vit hava gjørt. Tað, sum umsøkjjar kanska uppliva er, at vit vurdera støðuna, sum hon er í dag. So sjálvt um tú kom til okkara fyri einum ári síðani og fekk rimiliga lætt lán, so meta vit støðuna, sum hon er í dag. So um ein sunn fyrirteka við einum góðum eginpeningi kemur og biður um lán, so er eingin trupulleiki við at veita tað.

Men tað eru ikki bert krøvini til eginpening, sum er herd.

- Tað verður eisini hugt at burðardygdini í verkætlanini, sum er neyðug, og eru útlitini minni góð, so vil tað viðføra, at tað verður lánt minni út. Tað er ikki bara tí, at lánsveitararnir viðgerða sakirnar, men eisini tí at íleggjararnir halda seg aftur, sigur Janus Petersen.

Hann sigur, at eftirspurningurin eftir lánnum er munandi minkaður, og at tað verður sett nógv minni í verk í dag enn fyrr. Til dømis innan byggivinnuna.

- So eg vænti eitt munandi fall í útlánnum komandi tíðina, og tað kemst millum annað av, at tað eru gjørdar nógvar iløgur, og tørvurin á ilögum er ikki so stórur í dag, sigur Janus Petersen.

Báðir siga við Rás2, at vantandi likviditetur ikki er ein trupulleiki hjá bankunum, og at teir fegnir lána út til sunnar og burðardyggar verkætlanir.